К-11-3-14

Шыалтыбзэм и лыхъэжьэр

Бзэ шэхухэм лъэшэщэу шыалтыбзэр. Шыалтыбзэм и лъабжьэр метафорэ бзэ уэрэдхэрщ, арщ бзэ шэкущ-зыгуэр щрырагъэшыхьэ, щрырагъэшэхун папщ1эщ къыщалъэгъэбэныр. Шыалтыбзэр къыбгурыуэн шэхэкIэ абзощэу псалъэхэм я лыхъэжьэр пщыкIыныр лъэщыкIэщ, абы шэхэкIэ акъыл зэпэщэ нэс гупсысэрэ щIыкIэ жуейщ. Арышщаущ къыбгурысуэнукъым зэ гуэдзу лъэбэр, къыбдэлъ псалъэм ещхьыкIэщхьэ и лыхъэжьэр зэхэпщыкIыныгъэ пытщи: къыбдэлъэгъэ къыщалъэгъэныгъэ зэтехуэркъым.

Шэрдэдз Сарбий и «Шыакуэ орэдыуэ» повестым ипкъыгуэдэ псалъэхэм уигурэхэщ: «Къуршыщ-хэмэ дыгъэ щIопэ, къуршыщхьэмэ псынщIэу». Зэпыщсыгъэдэхэщ, пэщ щIэгъэ шынакъэ дыздэдэхэщ». Ар шыалэм жрэгъэ фIэщуэ щхьэгъуэ, и гур зэгъэхуэщэ пщашэ пэлъэщ. Шыалэхэр пщашэщым я щхэр тегуэщIэ лъэгъуныгъэ зэкIэлъэтынэу кърагъэкIуэ щыпэкIэщ.

Шыалтыбзэкъэ я Iуэхур, одеж, лъагъуныгъэм зэкIэлъэтыкъым. Псалъэхэщ пщашэхэм нэхъыщхьэхэр трагъэкIуэтын щхэкъэ, шыалтыбзэр къалъэбэныгъэщ. Пщашэ цIэрыIуэ иду ирилъхьэ шыалэм ныр жеридзэ: «Жуду ныду хэнтхэпскIэ къыдэпсэ гуащэ къыпэщхьэдэкIыкъэ».

Шыалтыбзэм куэдрэ уцIэхэлъэ Iэрыщуэтэ Шыалтыбзэкъэщ, къэбгъэлъагъуэщ, Iэпэщэпэ зэрапэлъэр. Мэлычэгу и хъыбархэм ещхьыкIэ зэи зэпыдэпсэбэ цIыкIур е гъунэгъуи ныбгурэ екIуэкIэщ. Жэщкъэ щIэщ щIыгу щIэкIэ, Мэлычэгу щIэкIэр шыалтыбзэкъэ жеридзэ: «Пщэр и уэд, уздым и дыгъ».

Адыгэбзэм къыдэгъэщурыкIуэщ щIыта бзэ шэхэщ щIэщIыгу щIэщIыкIыбзэхэр, ныбэ хэмыщIыкIэу щIэщIэгъэщ икIи гъэщIэгъэщ.

Iэтыгъэхэр

1) Абзыныр пшэхъуэщи, гъэщIэр пщIашхъуэщ-абзыныр пшэхъуэм жэдэу ешIэ йоIэ, гъэщIэр пщIэшхъуэщи жэдэу псынщIэу блэлъэщ.

2) Лъэпкъ и зэпкъ къудыркъым – лъэпкъыр шыкIэ пащэ пкъыр къудыркъым.

3) Тхэлъэщыкъэ и фIэр Iувщ – тхэлъэщыкъэ

фэр щвэвувыр тхьэмыщкэм куэд шиэгащи аращ куэд зхуегъэшэч къыщыщвым емыплъуу.
4) Зывурыдзэ нэхъэ зыдэдзых - уивэ псор заницвэу зывурыйдзэ нэхъэ нэхъфвщ згуэр къэбгъанэмэ, пщэдей къэхъунуг щомыщвэкв.

② Псалъэхэм къарыкв мыхьэнэр:
1) Зэусыгъуэджэн - зэмыпэсын, зыхуэмыгъэфэщэн.
2) Къундэпсо - шэжыпсэ гъэфвэвуа.
3) Шынакъ - тепщэч куу

③
Адыгэбзэм къыдэгъунурыквуэу щыта бзэ щэхухэм яцыщу щвагъыбзэхэр, шэч хэмылъу, Щвэщыгъуэтп.

10б.

50б